HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מדקאמר כגלל מקום. לוקחין מרבעה וחמשה אלמא הני דקמפלגי בין ביימות למדבריות אמני מלן פליג ולקולא קאי: **שנישמח.** חבילי זמורות: שומר שכרו הוא נוטל במעות ואין לו חלק בעגלים אבל חרים חולק בזמורות ובעגלים ובין: **והעורבני.** מלוזים גדולים ומוכרין פירות במשקל כדרך המגריס דכיון דמוכרין בפרכסיא לא גנבוה: **רוב.** ממונו משלו בגלא גזלה הולכין אחר הרוב והכין ממנו: **אפילו מיעוט משלו.** תלינן ותמרינן הני מילי דיכיל ליה מדידיה הוא: **אדא.** שם החים: **דיילא.** שמש דרכנן: **מ) תמיר מגופו.** דקיימא לן בפרק שני דע"ז (דף פו:) דמותר לאכל גופו בידים דקמני המינין והמסורות מורידין אותן לבור ולא מעלין: **מסור.** מלשין המוסר ממון חבירו לגוים: **פקיע ויפיב.** לרב חסדא: **פקיע ושקיל.** לנפשיה מדקדק בחלוקה ומינו מוותר מחלקו לגוי. לשון אחר מחלה היה נוטל ודרך אחר המריסין ליטול שנים: **[קרא לאנפשיה].** רב חסדא לדיק והמריס מוותא ונפקו חילו לרב חסדא דפלקו ונטל חלקו: **כי יש לאוש נפשו.** משליך הקב"ה נשמתו ומאבד ממנו נשמה אחת: **לא תגזל לא כי לא תוא.** מע"פ שאל תוא ואין לו מה לגוזלו: **לא תרצח עני נשער.** מעשר עני ולקט שכחה ופאה המתפלקין בשערים של בעלי תוא ואין לו מה לגוזלו: **קומצים נפש.** גוזל נפש גוזליהם: **נעליים דשמח.** גוזל שנעשה עכשיו נעליים לממון: **ואכל קציך ולחמך.** ודומה לך כאוכל גיד ונותיך לפי שאין לך שוב כמה לפרנסם: **מחמם בני יהודה.** מגזל שעשו מעלה לחי עליהם כאילו שפכו דם נקי: **המיח הגבעונים.** כדמפרש לקמיה שהמית כהני נוב שהיו מספקים מים ומזון לגבעונים שהגבעונים היו משמשין למזבח חוטבי עצים ושואבי מים ומעלה עליו כאילו המית הגבעוני"[ג]: **[אכל נפש בניו ובנותיו לא].** הא מתת נפש בעליו יקח לא נפקא לן אלא נפש הגוזל[ה] אבל בניו ובנותיו לא נעשו גזלן אנפש בני הגוזל: **דלא יהיב דמיו.** תמכן יהיב דמי וזה לא היה רוצה למכור: **אבל לא ייעוט ושמניס ופלטום.** שדרך החים למוכרן ואין עושה אלא לאחרו שלא לכך ושמח בגנבתו מבעלה: **נפה.** נעיף ואין הבעל מקפיד: **והבדדין.** בעלי בית הבד שמגרין הן בשמן לוקחין מן נ"[ח]ים זיתים ושמן במדה כלומר דרך מכירה בפרכסיא ודבר מרובה למיזן יכולה לגנוב כל זאת ולעשות בגיענא אבל לא במועט דגנבתו ויכולה לעשות בגיענא ולא ירגיש בעלה. ל"א במועט במעטן שנטלתן מן המעטן ואין דרך למוכרן כך: **בגלי בעניון.** שהשמן שם ביוקר ומקפיד על דבר מועט: **רגיזא.** גבאי לדקה היה: **בגלי.** שכרסות זהב: **ושירי.** למידין: **בגני מתוזא.** עשיריס הם: **מתני' שכובם מוליא.** מבגד למר דבר מועט על ידי שטיפה ואין הבע"ה מקפיד ואין הדין הן שלו והמקפיד לא הוי קפידא: **שהסורק מוליא.** ע"י הקוסים שקורין קרדונ"ש: **סורק.** פילונ"ש כך שם שהמועט על שם שהוא סורקו בקוסים כעין מסרק: **של בעל הבית.** שדבר חשוב הוא ולא מחזיל: **שכובם נוטל ג' חוטין.** דרך אומני בגדי למר לאורג שלשה חוטין ממין אחד בקוף הבגד והכובס נוטלן ומשוה הבגד ומייפהו: **ואם היה החוט שחור.** שאומנו בבגד נגן רשאי ליטול הכל לפי שהשחור מגנה את הלבן: **החייט שעייר מן החוט כדי לספור בו.** ובגמרא [ע"ג] מפרש שיעור תפירה: ס"ג **ומטליח שחוח ג' על ג'.** מייט שהשוה את תפירתו וקילע הימנה מטלית קטנה שלא מצינעות על שלא מצינעות הרי הלו של בעה"ב: **מעלה.** דילדיי"ר בלע"ז קטנה וממלין בה את הנסרים ושפתין שהוא משוה דקין הן בטנ"ף בלע"ז: **בגשיו.** קלסוס ומפיל שפתין בגמ': **אלא בעל הבית.** שכיר יום: **נפורס.** אפי' דק דק היולא מתחת המקדח שהיא דק מאד של בעל הבית. ולישא בקבלן שקיבל לבנות שבית בדמים קלושים: **גבי'** ולא

מדאמר בכל מקום ש"מ אסיפא קאי ולקולא ש"מ: ולא משומרי פירות כו': [ו]רב זבין שבישתא מאריסא א"ל אביי והא תנן ולא משומרי פירות עצים ופירות א"ל ה"מ בשומר דלית ליה בגופא דארעא מידי [ז]אבל ארים דאית ליה בגוויה [ח] אימא מדנפשיה קא מזבין ת"ר [ב]שומרי פירות לוקחין מהן בשהן יושבין ומוכרין והסלין לפניהם וטורטני לפניהם וכולן שאמרו הטמן אסור [ג]לוקחין מהן מפתח הגינה אבל לא מאחורי הגינה איתמר גולן מאימת מותר [ד]לקנות הימנו רב אמר עד שתהא רוב משלו ושמואל אמר אפילו מיעוט שלו [ה]אורי ליה רב יהודה לאדא דיילא כדברי האומר אפילו מיעוט שלו ממון מסור רב הונא ורב יהודה חד אמר מותר לאבדו ביד וח"א אסור לאבדו ביד מ"ד מותר לאבדו ביד [ט]לא יהא ממונו חמור מגופו ומ"ד [י] האסור לאבדו דלמא הוה ליה זרעא מעליא וכתיב [יא]יכין [יב]רשע וצדיק ילבש: רב חסדא הוה ליה ההוא אריסא דהוה תקיל ויהיב תקיל ושקיל סלקיה קרא אנפשיה [ב]וצפון לצדיק חיל חוטא [ג]כי מה תקות חנף כי יבצע כי ישל אלוה נפשו [ד]רב הונא ורב חסדא חד אמר נפשו דנגזל וח"א נפשו של גזלן מ"ד נפשו של נגזל דכתיב [ה]כן ארחות כל בוצע בצע את נפש בעליו יקח מ"ד נפשו של גזלן דכתיב [ו]אל תגזול דל כי דל הוא ואל תדכא עני בשער כי ה' יריב ריבם וקבע את קובעיהם נפש ואידך נמי הכתיב נפש בעליו יקח מאי בעליו בעליו דהשתא ואידך נמי הכתיב וקבע את קובעיהם נפש מה טעם קאמר מה טעם וקבע את קובעיהם משום דקבעי נפש א"ר יוחנן [ז] כל הגוזל את חבירו שוה פרוטה כאילו נוטל נשמתו ממנו שנאמר [ח]כן ארחות כל בוצע בצע את נפש בעליו יקח ואומר [ט]ואכל קציך ולחמך [י]בניך ובנותיך ואומר [יא]מחמם בני יהודה אשר שפכו דם נקי בארצם ואומר [יב]אל שאול ואל בית הדמים על אשר המית את הגבעונים מאי ואומר וכ"ת נפש דידיה אבל נפש בניו ובנותיו לא ת"ש בשר בניו ובנותיו וכ"ת הני מילי [יג]היכא דלא יהיב דמי אבל היכא דיהיב דמי לא ת"ש מחמם בני יהודה אשר שפכו דם נקי (בארצכם) [בארצם] וכ"ת ה"מ היכא דקעביד בידים אבל גרמא לא ת"ש אל שאול ואל בית הדמים [על] אשר המית את הגבעונים [יג]וכי היכן מצינו שהרג שאול את הגבעונים אלא מתוך שהרג נוב עיר הכהנים שהיו מספיקין להן מים ומזון מעלה עליו הכתוב כאילו הרגן: אבל לוקחין מן הנשים: ת"ר לוקחין מן הנשים כלי צמר ביהודה וכלי פשתן בגליל אבל לא יינות ושמנים וסלתות [יא]ולא מן העבדים ולא מן התינוקות אבא שאול אומר מוכרת אשה בארבעה וחמשה דינר כדי לעשות כפה לראשה וכולן שאמרו להטמין אסור [יב]גבאי צדקה לוקחין מהן דבר מועט אבל לא דבר מרובה [יג]והבדדין לוקחין מהן זתים במידה ושמן במידה אבל לא זיתים במועט ושמן במועט רשב"ג אומר לוקחין מנשים זיתים [יד]במועד בגליל העליון שפעמים אדם בוש למכור על פתח ביתו ונותן לאשתו ומוכרת רבינא איקלע לבי מחוזא אתו נשי דבי מחוזא רמו קמיה כבלי ושירי קביל מינייהו א"ל רבה תוספאה לרבינא והתניא [טו]גבאי צדקה מקבלין מהן דבר מועט אבל לא דבר מרובה א"ל [טז]הני לבני מחוזא דבר מועט נינהו: **מתני'** [יז]מוכין שהכובס מוציא הרי אלו שלו [יח]והסורק מוציא הרי אלו של בעה"ב [יט]כובס נוטל ג' חוטין והן שלו יתר מכן הרי אלו של בעה"ב [כ]אם היה שחור ע"ג הלבן נוטל את הכל והן שלו [כא]החייט ששייר את החוט כדי לתפור בו ומטלית שהיא ג' על ג' הרי אלו של בעה"ב [כב]מה שהחרש מוציא במעצד הרי אלו שלו ובכשיל של בעל הבית ואם היה עושה אצל בעה"ב אף [כג]הנסרים של בעה"ב: **גבי'** ת"ר לוקחין מוכין מן הכובס מפני שהן שלו הכובס נוטל שני חוטין העליונים והן שלו ולא

דלא יהבינן ליה לגנזל אע"ג דאיכא סהדי דמסריה ביד אנס גוי, כיון דליכא סהדי כמה נענש לא מחייבינן ליה למסור לשלומי מידי(ה). ועלתה בתיקו, וקיימא לן כל תיקו דממונא לקולא. וכל שכן דאסור לאבדו ממונו כולו. עכ"ל. **רב חסדא הוה ליה אריסא דהוה תקיל ויהיב תקיל ושקיל.** בפ' ר"ח כתיב אריסיה דרב חסדא הוה תקיל יהיב תקיל שקיל, והוא שקיל אגרא ופחתא. סלקיה ושקל מה דאית ליה, אמר וצפון לצדיק חיל חוטא. **מתני'.** מוכין **את שהכובס מוציא הרי אלו שלו.** לשון פר"ח. ת"ר לוקחין מוכין מן הכובס מפני שהן שלו. שני חוטין העליונים שלו באלימתא, ובקטיני שלשה. ולא יטול בו יותר משלשה חוטין. בעי ר' ירמיה אמטאי ואתוי חד או דילמא אמטאי ואיתויי תרי, תיקו. לא יסרוק הבגד לשיתיו אלא לערבו, בגלימי. ולערבו ולא לשיתיו, בסרבלי. ואיכא דאמרי איפכא. ומשני לאורכו ולא לרחבו בהמיינה. לרחבו ולא לארכו, בגלימי. ת"ר אין לוקחין מוכין מן הסורק משום שאינו שלו. ובמקום שנהגו להיות שלו לוקחין. ובכל מקום לוקחין מהן כר אלא מוכין וכסת אלא מוכין מאי טעמא דקנגהו בשינוי. **אף הנסורות של בעל הבית.** פי' אותו הדק שמוציא החרש במגירה.

תורה אור השלם

1. יְכִין וְצַדִּיק יִלְבָּשׁ
וְכֶסֶף נָקִי יַחֲלֹק:
איוב כז יז

2. טוֹב יַנְחִיל בְּנֵי בָנִים
וְצָפוּן לְצַדִּיק חֵיל
חוֹטֵא: משלי יג כב

3. כִּי מַה תִּקְוַת חָנֵף כִּי
יִבְצַע כִּי יָשַׁל אֱלוֹהַּ
נַפְשׁוֹ: איוב כז ח

4. בֶּן אַרְחוֹת כָּל בֹּצֵעַ
בָּצַע אֶת נֶפֶשׁ בְּעָלָיו
יְקָחֶנּוּ: משלי א יט

5. אַל תִּגְזָל דָּל כִּי דַל
הוּא וְאַל תְּדַכֵּא עָנִי
בַּשָּׁעַר: כִּי יְיָ יָרִיב רִיבָם
וְקָבַע אֶת קֹבְעֵיהֶם נָפֶשׁ:
משלי כב כב-כג

6. וְאָכַל קְצִירְךָ וְלַחְמֶךָ
יֹאכֵלוּ בָּנֶיךָ וּבְנוֹתֶיךָ
יֹאכַל צֹאנֶךָ וּבְקָרֶךָ יֹאכַל
גָּפְנְךָ וּתְאֵנָתֶךָ יְרַשֵּׁשׁ עָרֵי
מִבְצָרֶיךָ אֲשֶׁר אַתָּה
בּוֹטֵחַ בָּהֶנָּה בָּחָרֶב:
ירמיהו ה יז

7. מִצָּרִים לִשְׁמָמָה
תִּהְיֶה וַאֲדוֹם לְמִדְבַּר
שְׁמָמָה תִּהְיֶה מֵחָמָס בְּנֵי
יְהוּדָה אֲשֶׁר שָׁפְכוּ דָם
נָקִיא בְּאַרְצָם:
יואל ד יט

8. וַיְהִי רָעָב בִּימֵי דָוִד
שָׁלֹשׁ שָׁנִים שָׁנָה אַחֲרֵי
שָׁנָה וַיְבַקֵּשׁ דָּוִד אֶת פְּנֵי
יְיָ וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל שָׁאוּל
וְאֶל בֵּית הַדָּמִים עַל
אֲשֶׁר הֵמִית אֶת
הַגִּבְעֹנִים:
שמואל ב כא א

הגהות הב"ח

(ה) גמ' אימא מדנפשיה קא מזבין מזכי ליה ועי' בהלכות [ו]כ"ם פומס ב"מ כב. ד"ה מר זוטרא ובכ"ף אימא רבנו], ז) גי' הכ"ף ליגבוה, ג) [נעיל קיז: סנהדרין עד.], ד) [עי' תוס' ע"ז כו: ד"ה אין], ה) נקקא ליתא מיפא רשע רק הש"ס מפרש לקרא הכי אלא בפסחים מט: מייתי הש"ס קרא כדכתיב ע"ש ועי' מהרש"ל פ"ק], ו) ב"מ קיג., ז) [ילפלו בגיך בל"ל], ח) [נעיל כב.], ט) יבמות עח.: י) ס"ל במועט, כ) [ל"ל ושספוק], ל) נדפו"י הגי' הגסורת, מ) [ל"ל אחר ד"ה מסור], נ) בס"ק: [גור, ס) בס"ק: הגנזל, ע) בס"ק: הגנזים,

גליון הש"ס

גמ' כל הגוזל את חבירו. עיין בב"מ ד' נח ע"ב תוס' ד"ה זה בגופו:

רבינו חננאל

ת"ר שומרי פירות לוקחין מהן בזמן שהן יושבין ומוכרין והסלין לפניהם והטורטני לפניהם. פי' טורטני בלשון יון קנה של מאזנים. **איתמר** גזלן מאימתי מותר ליהנות ממנו רב אמר עד שיהא (רוב) [רוב] ממונו משלו בלא גזילה, הולכין אחר הרוב ונהנין ממנו דמשלו הוא. ושמואל אמר אפילו מיעוט משלו, תלינן ואמרינן האי מידי דיהיב מדידיה הוא. מורי ליה רב יהודה לאדא דיילא כדברי האומר אפי' מיעוט משלו. ופר"ח זצ"ל יש מי שאומר כיון דמורי ליה לאדא דיילא בשמואל הילכתא כוותיה. ואנו קיבלנו דהילכתא כוותיה דרב באיסורי, וזו איסורא היא. ומשנתינו קתני אין לוקחין משום דחיישי לגניבה או לגזילה עכ"ל. **גירסת הספרים** אורי ליה ר"י לאדא דיילא כדברי האומר אפילו מעט משלו. ור"ח ז"ל גריס אורי אדא דיילא כדברי האומר אפילו מעט משלו. ממון מסור רב הונא ורב יהודה חד אמר מותר לאבדו ביד, לא יהא ממונו חמור מגופו וחד אמר אסור לאבדו ביד דילמא הויא ליה זרעא מעליא ו[כתיב] יכין רשע וצדיק ילבש. ופר"ח זצ"ל, ממון מסור, בר ישראל דמסר ממונם של ישראל לגוים, ממון זה המסור, רב יהודה ורב הונא חד אמר מותר לאבדו ביד לא יהא ממונו חמור מגופו ממעשה דרב כהנא דשמטיה לקועיה דההוא מסור, וחד אמר אסור לאבדו ביד

מוסף רש"י

אל תגזל דל כי דל הוא. אף אם לו הוא ואין לו עוזר, אל תגזלהו, והוא לאחר מתרצא לשוחות שכי ממשמש בהן אם (ב"מ קיב.). **וקבע את קובעיהם נפש.** וגוזל את גוזליהם, ומה יקבע מהן את נפשם, שגורמים הגזלנים רעה לעצמן (שם). **שהיו מספיקין להן מים ומזון.** כהנים היו מספיקין להם מזון לגבעונים, שהיו מוכרי עצים ושואבי מים למזבח, כדכתיב (יהושע ט) ונתן אותם יכרת מכם מוכרי עצים ושואבי מים לבית אלהי (ירמיה שם).

רבינו חננאל (המשך)

דילמא נפיק מיניה דרעא כו'. ובסוף פרק הכונס בעי אמימר עשר תקנות נגזל במסור או לאו, ועלתה בתיקו, שמע מינה